

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 227/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou NOVÁK s. r. o., Ladislava Hudeca 15326/2A, Banská Bystrica, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ing. Miloš Novák, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 85/2022 z 26. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1 Cdo 85/2022 z 26. septembra 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavnej sťažnosti predchádzala ústavná sťažnosť sťažovateľa, o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom č. k. I. ÚS 334/2021-52 zo 17. marca 2022 (ďalej len „nález I. ÚS 334/2021“) tak, že vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 255/2019 z 29. júna 2020, uvedené uznesenie najvyššieho súdu v rozsahu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Úlohou najvyššieho súdu bolo v tomto rozsahu opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa proti (v poradí druhému) uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 Co 54/2018-455 z 13. apríla 2018, ktorým potvrdil (v poradí tretie) uznesenie Okresného súdu Rimavská Sobota (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 129/2012-263 z 23. júna 2015 o zamietnutí návrhu sťažovateľa na obnovu konania z dôvodu, že sťažovateľom

predložené listinné dôkazy nie sú spôsobilým dôvodom obnovy konania. Ústavný súd uviedol, že nemá v žiadnom prípade ambíciu hodnotiť, či by malo byť dovolanie sťažovateľa posúdené ako prípustné z hľadiska naplnenia predpokladov podľa § 421 ods. 1 CSP a následne meritórne prejednané (bod 34 nálezu I. ÚS 334/2021), vytkol mu však, že nesprávne aplikoval § 421 ods. 2 CSP, keď považoval rozhodnutie krajského súdu za uznesenie o odmietnutí žaloby na obnovu konania [§ 357 písm. c) CSP] (bod 28 nálezu I. ÚS 334/2021) napriek tomu, že obsahovo bolo rozhodnutím vydaným po vecnom prejednaní veci ešte v zmysle predchádzajúcej procesnej úpravy (body 27, 29a 31 nálezu I. ÚS 334/2021). Uvedené je vecou najvyššieho súdu, ktorému prináleží posúdiť, či sú splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v § 431 až § 435 CSP.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP odôvodňoval najmä tým, že súdy nižších inštancií dospeli k nesprávnemu záveru, že v konaní nebolo preukázané naplnenie zákonných podmienok na obnovu konania podľa § 228 ods. 1 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku účinného v čase podania návrhu na obnovu konania (ďalej len „OSP“), napriek tomu, že v konaní dostatočne preukázal splnenie podmienok na povolenie obnovy konania a bol toho názoru, že ním predložené listinné dôkazy sú spôsobilým dôvodom obnovy konania. Sťažovateľ uviedol, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemožnosťou použiť dôkaz v pôvodnom konaní nie je mienená len možnosť označiť dôkaz, ale aj nemožnosť ho predložiť účastníkom konania, pričom na svojom tvrdení poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu vydané vo veciach vedených pod sp. zn. 2 Cdo 96/2008, sp. zn. 5 Cdo 4/2001 (R 26/2002) a sp. zn. 4 Cdo 18/2010.

4. Najvyšší súd uznesením č. k. 1 Cdo 85/2022 z 26. septembra 2022 (doručeným sťažovateľovi 24. novembra 2022) dovolanie znova odmietol z dôvodu, že nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi [§ 447 písm. f) CSP]. Najvyšší súd konštatoval, že pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický odklon jej riešenia odvolacím súdom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolací súd k tomu v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 6/2017 (podobne tiež v rozhodnutiach sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 235/2016, 4 Cdo 95/2017, 6 Cdo 123/2017 a sp. zn. 7 Cdo 140/2017) uviedol, že v dovolaní, ktorého prípustnosť sa opiera o § 421 ods. 1 písm. a) CSP, dovolateľ by mal: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. V danom prípade sťažovateľ podrobil kritike konanie a rozhodovanie odvolacieho súdu a uviedol, v čom vidí nesprávnosť záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie, avšak ani pri posudzovaní podaného dovolania z hľadiska jeho obsahu nemožno ustáliť, ktorú konkrétnu právnu otázku (resp. otázky) riešenú odvolacím súdom považoval za tú, od ktorej sa odvolací súd pri rozhodovaní odklonil, významnú z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Ak mal sťažovateľ v úmysle označiť v dovolaní za právnu otázku, resp. otázky, „či žalobcom predložené dôkazy boli novými

dôkazmi“, tak nejde o takú právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keďže otázka toho, či ide o nové dôkazy alebo dôkazy, ktoré mohol žalobca predložiť už v pôvodnom konaní, je vecou dokazovania všeobecných súdov, teda ide o skutkovú otázku, ktorá by nezakladala prípustnosť dovolacieho prieskumu dôvodnosti podaného dovolania. V prípade, ak mal dovolateľ v úmysle nastoliť v dovolaní otázku, „*či sú takéto dôkazy spôsobilým dôvodom obnovy konania*“, najvyšší súd konštatoval, že v každom konaní ide o individuálne posúdenie okolností, či ide o ne/spôsobilý dôkaz, resp. dôvod na obnovu konania. V predmetnom spore všeobecné súdy správne právne posúdili, že listinné dôkazy neboli novými dôkazmi, keďže žalobcom predložené listinné dôkazy objektívne už v čase pôvodného konania existovali (mal reálnu možnosť ich zistiť) a boli by na požiadanie vtedajšou správou katastra účastníkovi pôvodného konania vydané a mohol ich použiť aj v čase pôvodného konania. Žalobca niekoľkokrát vo svojom dovolaní uviedol, že o týchto listinných dôkazoch nevedel, a preto ich nemohol reálne označiť v pôvodnom konaní. Avšak „len“ to, že žalobca nevedel o ich existencii, nemôže zakladať dôvodnosť obnovy konania. Okrem toho, judikatúra dovolacieho súdu, na ktorú žalobca v dovolaní poukázal, zastávajúc názor, že sa od nej malo rozhodnutie odvolacieho súdu odkloniť, nie je pre tento prípad právne relevantná, pretože prejednáva a týka sa iných právnych otázok. Podrobným rozborom tejto judikatúry (body 13.3, 13.4 a 13.5) najvyšší súd dospel k záveru, že ani jedno z troch rozhodnutí dovolacieho súdu nie je aplikovateľné na prejednávaný spor, preto nemožno tvrdiť, že by sa odvolací súd odklonil od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu. Zo všetkých už uvedených dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že na podklade dovolania žalobcu nemožno uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] tvrdí, že dôkazy, ktoré predložil v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 129/2012 (o obnovu konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 16 C 83/2008), a to „*pozemnostný hárok [redacted] stav koncom roku 1940, kópiu z katastrálnej mapy a mapy z roku 1937, ktoré získal od Správy katastra [redacted], a ktorá mu tieto listiny poslala zásielkou z 11. septembra 2012, pričom mu boli doručené až 14. septembra 2012*“, jednoznačne preukazujú reálnu deľbu spornej nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území [redacted] a môžu pre neho privodiť priaznivejšie rozhodnutie vo veci.

6. Sťažovateľ vyjadruje nesúhlas so záverom najvyššieho súdu, že na podklade podaného dovolania nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum rozhodnutia odvolacieho súdu, a zastáva názor, že všetky rozhodnutia, na ktoré poukázal v dovolaní ako na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, vychádzajú z rovnakej situácie a riešia rovnakú právnu otázku, ktorá je daná povahou konaní začatých na podklade návrhu na obnovu konania podľa § 228 a nasl. OSP (v súčasnosti žaloby na obnovu konania podľa § 397 a nasl. CSP). Podľa názoru sťažovateľa v danom prípade bola podstatnou otázkou „Sú dôkazy, ktoré v čase pôvodného konania objektívne existovali, na požiadanie by boli vtedajšou správou katastra ako archívne dokumenty vydané, žalobca/navrhovateľ obnovy konania nemal o nich v pôvodnom konaní vedomosť, nepoznal ich obsah a v pôvodnom konaní nimi nedisponoval, novými dôkazmi a spôsobilým dôvodom obnovy konania?“, ako aj otázka „Sú dôkazy, ktoré v čase pôvodného konania objektívne existovali,

na požiadanie by boli vtedajšou správou katastra ako archívne dokumenty vydané, žalobca/navrhovateľ obnovy konania mal o nich v pôvodnom konaní vedomosť, nepoznal ich obsah a v pôvodnom konaní nimi nedisponoval, novými dôkazmi a spôsobilým dôvodom obnovy konania?“. Na základe uvedeného sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za nedostatočne odôvodnené, ktoré nedáva odpovede na podstatné námietky sťažovateľa týkajúce sa dôkazov právne relevantných pre obnovu konania, čo v konečnom dôsledku porušuje jeho právo na spravodlivý proces.

7. Na podporu svojich argumentov sťažovateľ poukazuje na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 479/2020-82 z 9. februára 2021.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 85/2022 z 26. septembra 2022 o odmietnutí dovolania z dôvodu, že nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi [§ 447 písm. f) CSP; bod 3].

9. Východiská rozhodovania ústavného súdu o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sú sťažovateľovi známe už z nálezů ústavného súdu I. ÚS 334/2021 (jeho body 2 až 6 a bod 2 tohto uznesenia), a preto ich ústavný súd v danom prípade nepovažoval za potrebné detailne opakovať.

10. Ústavný súd na doplnenie uvádza, že kasačná záväznosť rozhodnutia ústavného súdu je prísnejšia než precedenčné pôsobenie iných rozhodnutí ústavného súdu v obdobných veciach. Kasačná záväznosť viaže všeobecný súd, ktorý vo veci konal, a to najmä v prípade, keď nedošlo k zmene právnej úpravy ani k zmene skutkových okolností a ústavný súd vo veci rozhodol meritórne a svoj právny názor jednoznačne formuloval (I. ÚS 89/2017, ZNaU 56/2017).

11. Kasačná (inštančná) záväznosť nálezů ústavného súdu predstavuje požiadavky na reflektovanie právneho názoru ústavného súdu zaujaté v konkrétnej právnej veci a vyjadrené v jeho zrušujúcom náleze, ktorý je pri následnom rozhodovaní orgán verejnej moci povinný bezvýnimčne rešpektovať. Kasačná záväznosť môže byť reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia ústavného súdu. Kasačná viazanosť orgánu verejnej moci právnym názorom vysloveným ústavným súdom vyplývajúca z § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyjadreným v kasačnom náleze vyplýva zo zmyslu kasácie v právnom poriadku. Viazanosť orgánu verejnej moci právnym názorom ústavného súdu je zároveň vykonaním ústavného princípu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého je integrálnou súčasťou. Prípadné nerešpektovanie právneho názoru ústavného súdu je právnym dôvodom na podanie novej ústavnej sťažnosti (bližšie k tomu *Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív : Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 1035 – 1042*).

12. Orgán verejnej moci je po náleze ústavného súdu povinný ho vykonať a riadiť sa ním pri prerokovávaní a rozhodovaní vo veci. Vec musí rozhodnúť či posúdiť tak, ako mu ústavný súd prikázal. Orgán verejnej moci má v tomto smere ústavnú povinnosť a nemôže názor ústavného súdu modifikovať alebo vec rozhodnúť inak, ako mu prikázal ústavný súd, hoci by ho k tomu mohli viesť

dobré dôvody. Vertikálny precedens a kasačná záväznosť rozhodnutia ústavného súdu nedovoľuje orgánu verejnej moci zohľadniť nič (ani argument o nezávislosti sudcu či súdnej moci nie je relevantný), čo by mohlo viesť k nerešpektovaniu nálezu ústavného súdu. Ide o status rozhodnutia (vydal ho ústavný súd), a nie o jeho správnosť či spravodlivosť. Kasačná forma záväznosti má blízko k angloamerickému chápaniu precedenčného práva. Jedinou prípustnou výnimkou z kasačnej záväznosti je zmena faktických okolností prípadu od vydania nálezu a času rozhodovania orgánu verejnej moci. V každom inom prípade dochádza k porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy a k neústavnému stavu). Tieto účinky sa vzťahujú výlučne na orgán, ktorý bol pasívne legitimovaný v konaní o ústavnej sťažnosti (*Lalik, M., Lalik, T. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky, komentár. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019. s. 404*).

13. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vyjadruje nesúhlas so záverom najvyššieho súdu, že na podklade podaného dovolania nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum rozhodnutia odvolacieho súdu. Napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu vytýka, že je nedostatočne odôvodnené, pretože nedáva odpovede na dovolacie námietky sťažovateľa týkajúce sa dôkazov právne relevantných pre obnovu konania (body 5 a 6).

14. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

15. Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy však nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného práva. V inom prípade by totiž najvyšší súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (I. ÚS 145/2010).

16. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia zistil, že najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľa v intenciách predchádzajúceho nálezu ústavného súdu (bod 2). Ústavný súd nezistil žiadnu takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu nemajúci oporu v Civilnom sporovom poriadku (§ 447 a § 451). Odmietnutie dovolania sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu v danom prípade nepredstavuje odopretie spravodlivosti v podobe neochoty najvyššieho súdu zaoberať sa dovolacími námietkami sťažovateľa.

17. Pokiaľ sťažovateľ na podporu svojich argumentov poukázal na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 479/2020-82 z 9. februára 2021 (bod 7), ústavný súd konštatuje, že podľa odôvodnenia tohto rozhodnutia je pre posúdenie prípustnosti dovolania podstatné, či konkrétne dovolacie otázky sú otázkami právnymi, či sú pre rozhodovanú vec podstatné, t. j. nie sú otázkami hypotetickými či akademickými (m. m. II. ÚS 147/2020).

18. K takému záveru najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa nedospel. Tvrdenie sťažovateľa, že v jeho prípade bolo podstatné vyriešenie dvoch otázok týkajúcich sa dôkazov právne relevantných pre obnovu konania, ktoré konkrétne naformuloval v ústavnej sťažnosti, nie však v dovolaní proti rozsudku krajského súdu, nie je spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

19. Ústavný súd v tejto súvislosti upriamuje pozornosť aj na svoje prvé rozhodnutie v predmetnom spore, v ktorom už uznesením č. k. II. ÚS 66/2013-15 z 30. januára 2013 (vydaným v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vedenom okresným súdom pod sp. zn. 16 C 83/2008) odmietol ako zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 25/2012 z 12. júla 2017, pričom okrem iného v závere rozhodnutia tiež konštatoval, že sťažovateľovi nič nebránilo v podanej ústavnej sťažnosti „označiť za účastníka konania aj krajský súd a požadovať preskúmanie jeho rozsudku v prípade, keby aj podľa názoru ústavného súdu dovolanie nebolo vo veci prípustné. Námietky sťažovateľa týkajúce sa dôveryhodnosti listu [REDAKOVANÉ], neprihliadnutia na skoršie rozhodnutie krajského súdu týkajúceho sa rovnakej nehnuteľnosti a ignorovania obdobných judikovaných prípadov by potom bolo možné skúmať zo strany ústavného súdu.“.

20. Ústavný súd, súc viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (ako návrhu na začatie konania), ak § 89 alebo § 131a neustanovujú inak (§ 45 zákona o ústavnom súde), konštatuje, že sťažovateľovi ani teraz nič nebránilo, aby sa domáhal ústavného prieskumu uznesenia krajského súdu č. k. 14 Co 54/2018-455 z 13. apríla 2018 (vydaného v konaní o obnovu konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 16 C 83/2008), čo však neurobil.

21. Ústavný súd v závere dodáva, že účelom obnovy konania nie je revízia pôvodného konania, čo sa týka verifikácie a prehodnocovania už vykonaných (a obsahovo nezmenených) dôkazov či skutočností, na základe ktorých bol ustálený skutkový stav súdom v pôvodnom konaní, ani preskúmavanie vecnej správnosti rozhodnutia či zákonnosť postupu súdu vo vzťahu k obhajobe. Účelom obnovy konania ako mimoriadneho opravného prostriedku, pre ktorý zákon taxatívne (t. j. konečným výpočtom) stanovuje dôvody charakteristické svojou rigoróznosťou kvôli ich možnému zásahu do stability a nezmeniteľnosti právoplatného rozhodnutia, je odstrániť nedostatky skutkového charakteru spočívajúce najmä v neúplnosti zhromaždených skutočností a dôkazov, na ktorých je právoplatné rozhodnutie postavené (m. m. I. ÚS 302/2019).

22. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

23. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu